

”OHJAAJAT EI VAIKUTA PAHOILTA”

Läheispäivä sijaishuollossa

Ammattikorkeakoulututkinnon opinnäytetyö

Sosionomi AMK

Kevät 2023

Eija Ahlqvist

Suvi Juhala

Tämän toiminnallisen opinnäytetyön tavoitteena oli edesauttaa vahvistamaan lastensuojelulaissa määriteltyä sijoitetun lapsen oikeutta pitää yhteyttä läheisiinsä sekä sijaishuollon velvoitetta ylläpitää ja tukea tätä lasten ja läheisten välistä yhteydenpitoa. Opinnäytetyössä toteutettiin läheispäivä, jonka tavoitteena oli vahvistaa ja monipuolistaa läheisten ja sijaishuollon työntekijöiden yhteydenpitoa sekä sivussa luoda kivaa yhteistä tekemistä lapsille ja heidän läheisilleen. Lisäksi tavoitteena oli auttaa sijaishuollon työntekijöitä ja lasten läheisiä tutustumaan toisiinsa ja syventämään heidän välistään yhteistyötä. Toimijoiden tutustuminen toisiinsa sekä yhteistyön syventyminen voisi taata onnistuneemman sijoituksen lapselle.

Läheispäivä toteutettiin Ylöjärvellä sijaitsevassa sijaishuoltolaitoksessa, Kumpuniitty oy:n omistamassa Harjuniitty osasto Rinteessä. Lapset saivat kutsua läheispäivään itselleen läheisen henkilön. Läheispäivä oli toiminnallinen päivä, johon sisältyi viisi erilaista toiminnallista rastia. Osasto Rinteen työntekijät toimivat rastipisteiden vetäjinä. Rastien toiminta oli suunniteltu auttamaan vahvistamaan lapsen ja hänen läheisensä välistä suhdetta, mutta lisäksi niin, että Rinteen työntekijä olivat osana rastia ja kommunikaatiota. Rastipisteiden tehtävät korostivat tehtävien suorittajien välistä luottamusta, yhteistyötä sekä kommunikaatiota. Läheispäivä päättyi yhteiseen ruokailuhetkeen ja palautteen keräämiseen läheispäivään osallistuneilta lapsilta, lasten läheisiltä sekä työntekijöiltä.

Opinnäytetyöhön sisällytettiin myös laadullisen tutkimuksen osio, jonka avulla haluttiin tutkia läheispäivän välittömiä vaikutuksia liittyen laitoksen ja läheisten väliseen yhteistyöhön. Aineisto kerättiin läheispäivän lopuksi lasten läheisiltä sekä sijaishuoltolaitoksen työntekijöiltä anonymisti lomakehaastattelulla, jolla kerättiin myös palaute päivästä. Tulokset analysoitiin sisällönanalyysillä. Tulokset osoittavat, että läheispäivä oli positiivinen kokemus ja yhteistyö sekä yhteydenpito koettiin läheispäivän jälkeen helpommaksi ja rennommaksi. Läheispäivää pidettiin tärkeänä ja tarpeellisena toimintamuotona sijaishuollossa. Jos läheispäivä vakiinnutettaisiin yhdeksi yhteistyön muodoksi, se voisi parantaa ja monipuolistaa sijaishuollon työntekijöiden ja lasten läheisten välistä yhteistyötä, yhteydenpitoa ja vuorovaikutusta.

Degree programme of social services

Authors Eija Ahlqvist, Suvi Juhala

Subject "Counselors does not seem evil"

A day with the close ones at child welfare institution

Supervisors Tuomas Tamminen

Abstract

Year 2023

The aim of this practice-based bachelor's thesis was to help to reinforce children's rights to stay in touch with their close ones and to support the child welfare institution's obligation to maintain and support the connection between the children and their close ones. These rights and obligations are defined in the Child Welfare Act. The thesis process included an implementation of a day with the close ones, the aim of which was to strengthen and diversify the cooperation between the institution and the children's close ones, as well as offer the children a nice way to spend time with their close ones.

The day with the close ones was arranged in the Rinne unit of the Harjuniitty child welfare institution which is owned by Kumpuniitty Ltd. Each child got to invite a person who is close to them. The day with the close ones was a day full of different kinds of activities. The staff of Rinne were involved in implementing the activities. The day ended with a dinner together and collecting feedback.

This practice-based thesis also included a qualitative survey, which helped to study the immediate effects of the day in terms of cooperation. The data for the qualitative part was collected anonymously from the staff of Rinne and the children's close ones using structured interview at the end of the day. According to the results of the study, the day with the close ones was positive experience and the cooperation and connection felt easier and more relaxed after this day. The results also show that the day with the close ones was considered important and a necessary tool for foster care. If the day with the close ones became an established means of cooperation, it could improve and diversify the cooperation, connection and interaction between the child welfare institution and the children's close ones.

Keywords Child welfare institution, foster care, cooperatio

Pages 27 pages and appendices 3 pages

Sisälllys

1	Johdanto	1
2	Lastensuojelun tietoperustaa ja aiempia tutkimuksia	2
2.1	Käsitteet lastensuojelu, sijaishuolto ja lastensuojelulaitos	2
2.2	Laki ja suositukset määrittävät yhteydenpitoa lastensuojelussa	5
2.3	Läheissuhteet sijaishuollossa	6
2.4	Yhteistyö vanhempien kanssa	7
2.5	Aiempia tutkimuksia ja hankkeita	8
3	Toiminnallisen opinnäytetyön toteutus	10
3.1	Opinnäytetyön tarve ja tavoite	11
3.2	Tutkimustehtävä ja tutkimuskysymykset	12
3.3	Läheispäivän toteutus	13
3.4	Läheispäivän rastipisteet	14
4	Laadullisen tutkimuksen osio	17
4.1	Tutkimuksen lomakehaastattelu	17
4.2	Aineiston analyysi	18
5	Tulokset ja johtopäätökset	19
5.1	Osallistujien kokemukset ja ajatukset läheispäivästä	19
5.2	Läheispäivän vaikutukset	20
5.3	Läheispäivän johtopäätökset	22
6	Eettisyys ja kestävä kehityksen näkökulma	23
7	Opinnäytetyön arviointi ja pohdinta	25
	Lähteet	28

Liitteet

Liite 1	Kutsukirje
Liite 2	Kyselylomake
Liite 3	Aineistohallintasuunnitelma

1 Johdanto

Läheisten merkityksen ja kaipuun huomaa lapsista ja heidän puheistaan lastensuojelussa työskenneltäessä. Vaikka taustalla olisi rankkoja asioita, monesti lapsen omat läheiset ovat silti niitä hänelle tärkeimpiä henkilöitä. Korona-aika on vähentänyt entisestään läheisten näkemistä ja vierailuiden mahdollisuutta sijaishuollossa, mikä on vaikuttanut tietenkin lapsiin mutta myös työntekijöiden yhteistyöhön läheisten kanssa. Tällä opinnäytetyöllä halutaan vaikuttaa siihen, että yhteistyö lasten läheisten kanssa olisi aktiivisempaa, yhteydenpito monipuolisempaa ja sijaishuollossa asuvien lapsien läheissuhteiden ylläpitäminen erilaisin tavoin säännöllisempää. Lapsi tarvitsee positiivisia kokemuksia läheisistä sekä läheisyydestä. Ne ovat perusedellytyksiä lapsen kasvulle ja kehitykselle. (Lahtinen & Särkiö, 2016, s. 24) Tästä syntyi idea järjestää läheispäivä sijaishuollossa.

Lapselle läheinen ihminen ei ole aina biologinen vanhempi, vaan se voi olla ystävä, kummi, isovanhempi tai oikeastaan kuka vain. Tämä henkilö tuo lapselle läheisyyden tunnetta ja on lapselle tärkeä ihminen. Lapsi tunnistaa itse parhaiten, kuka hänelle on läheinen. (Lahtinen & Särkiö, 2016, s. 17) Opinnäytetyö oli toiminnallinen, ja sen toiminnallisena osuutena järjestettiin läheispäivä sijaishuollossa. Läheispäivän ideana oli, että jokainen lapsi voi kutsua itselleen läheisen henkilön viettämään toiminnallista päivää sijaishuoltolaitokselle. Läheispäivä oli toiminnallinen päivä, johon sisältyi erilaisia toiminnallisia rasteja niin sisä- kuin ulkotiloissa. Rasteille järjestettiin mukavaa yhteistä tekemistä nuorelle ja läheiselle, siten että sijaishuollon työntekijät olivat rastinpitäjinä. Näin läheinen pääsi tapaamaan myös mahdollisimman monta työntekijää ja näki työntekijät hieman erilaisessa ympäristössä kuin aikaisemmin. Läheispäivä päättyi yhteiseen ruokailuhetkeen ja palautteen keräämiseen. Palaute kerättiin anonyymisti työntekijöitä ja lasten läheisiltä lomakehaastattelulla, joka analysoitiin sisällönanalyysilla.

Läheispäivä toteutettiin Ylöjärvellä sijaitsevaan Kumpuniitty Oy:n Harjuniityn osasto Rinteeseen. Idea läheispäivästä lähti keskustelusta Rinteen työntekijän kanssa, joka koki yksikön, nuorten sekä läheisten tarvitsevan tällaisen mukavan päivän läheisten ja työntekijöiden kesken. Läheispäivä oli todella ajankohtainen, koska yksikön arjessa on paljon näkynyt se, että koronan takia on ollut haastavaa ylläpitää yhteistyötä läheisten kanssa.

2 Lastensuojelun tietoperustaa ja aiempia tutkimuksia

Opinnäytetyö sijoittuu lastensuojelun sijaishuollon lastensuojelulaitokseen. Keskeisiä käsitteitä tässä opinnäytetyössä ovat lastensuojelu, sijaishuolto sekä lastensuojelulaitos. Nämä ovat lastensuojelussa käytettäviä käsitteitä, joita määritellään tässä luvussa tarkemmin, jotta ymmärretään lastensuojelua toimintaympäristönä. Lastensuojelutyötä ohjaa vahvasti lait ja suositukset, ja myös ne avataan tässä luvussa.

2.1 Käsitteet lastensuojelu, sijaishuolto ja lastensuojelulaitos

Suomessa oli vuonna 2020 kodin ulkopuolelle sijoitettuja lapsia ja nuoria hieman päälle 19 000 (THL, 2021a). Kaikista kodin ulkopuolelle sijoitetuista lapsista ja nuorista laitoshuoltoon sijoitettujen prosentuaalinen määrä vuonna 2020 oli 42 % (THL, 2020). Kodin ulkopuolelle sijoitettujen lasten määrä on jatkanut tasaista nousuaan. Näissä tilastoissa ei vielä näy koronapandemian vaikutukset, mutta tehdyissä selvityksissä on kuitenkin arvioitu, että korona-ajan vaikutukset ovat lisänneet lastensuojelun asiakkaiden tuen tarvetta. (THL, 2022) Terveysten ja hyvinvoinnin laitoksen teettämään tutkimukseen osallistuneista kunnista 76 % arvioi sijoitusten määrän kasvavan pitkällä aikavälillä (Eriksson ym., 2021).

Lastensuojelun tehtävänä ja tarkoituksena on turvata lapsen tasapainoinen kehitys ja hyvinvointi (Lastensuojelun keskusliitto, n.d.-a). Ensisijaisesti vastuu lapsen hyvinvoinnista on vanhemmilla ja huoltajilla (Lastensuojelulaki 417/2007 § 2). Lastensuojelu on kuitenkin myös yhteiskunnan palvelutehtävä (Lastensuojelun keskusliitto, n.d.-a). Yhteiskunnan yhtenä tehtävänä on tukea vanhempia lapsen kasvatuksessa ja huolenpidossa, tarjota perheille riittävää apua tarpeeksi ajoissa sekä tarvittaessa ohjattava lastensuojelun piiriin (THL, n.d.-a). ”Lastensuojelun on pyrittävä ehkäisemään lapsen ja perheen ongelmia sekä puuttumaan riittävän varhain havaittuihin ongelmiin.” Lastensuojelutyössä on aina ensisijaisesti huomioitava lapsen etu. (Lastensuojelulaki 417/2007 § 4) Suomessa yhteiskunnan velvollisuus on puuttua perheen tilanteeseen, mikäli vanhemmat tai huoltajat eivät kykene huolehtimaan lapsensa hyvinvoinnista. Lastensuojelulain mukaisesti lastensuojeluviranomaisten täytyy tietyissä tilanteissa ryhtyä toimiin lapsen suojelemiseksi. (Lastensuojelun keskusliitto, n.d.-b)

Suomessa lastensuojelulaki määrittää lastensuojelua koskevat säännökset. Lisäksi lastensuojelua määrittävät myös muut lait ja sopimukset, kuten sosiaalihoitolaki ja Lapsen oikeuksien sopimus. (Lastensuojelun keskusliitto, n.d.-b) Lastensuojelu jaetaan lapsi- ja perhekohtaiseen sekä ehkäisevään lastensuojeluun. Lastensuojelulla on kolme perustehtävää: lasten yleisiin kasvuoloihin vaikuttaminen, vanhempien auttaminen ja tukeminen kasvatustehtävässä sekä varsinainen lasten suojelutehtävä (THL, n.d.-a). Lastensuojelua toteutetaan monessa eri muodossa. Ehkäisevään lastensuojelutyöhön kuuluvat avohuollon palvelut, joista tarvittaessa siirrytään kiireellisiin sijoituksiin, huostaanottoihin, sijaishuollon järjestämiseen sekä jälkihuoltoon. (Minilex, n.d.-a)

Lastensuojelulain § 40 1.1.2023 voimaan tullessa kappaleessa määritellään lapsen huostaanottoa seuraavasti:

Lapsi on otettava hyvinvointialueen huostaan ja järjestettävä hänelle sijaishuolto, jos: puutteet lapsen huolenpidossa tai muut kasvuolosuhteet uhkaavat vakavasti vaarantaa lapsen terveyttä tai kehitystä; tai lapsi vaarantaa vakavasti terveyttään tai kehitystään käyttämällä päihteitä, tekemällä muun kuin vähäisenä pidettävän rikollisen teon tai muulla niihin rinnastettavalla käyttäytymisellään.

Huostaanotossa vastuu lapsen hoidosta ja kasvatuksesta siirtyy viranomaisille (Lastensuojelun keskusliitto, n.d.-a). Huostaanottoon voidaan ryhtyä vain silloin, jos avohuollon tukitoimet ovat osoittautuneet riittämättömiksi tai ne eivät olisi lapsen edun mukaisen huolenpidon toteuttamiseksi sopivia tai mahdollisia. (Lastensuojelulaki 417/2007 § 40) Myös huostaanotossa tulee aina ensisijaisesti huomioida lapsen etu. Huostaanotossa lapsen hoito ja kasvatus tapahtuu kodin ulkopuolella. Koska huostaanotto on raju muutos perheelle, se on viimeinen vaihtoehto taata lapselle turvallinen kasvuympäristö sekä tasapainoinen ja monipuolinen kehitys. Siihen ei ryhdytä heppoisin perustein, vaan yleensä lapsen ongelmat ovat jatkuneet pitkään tai ne ovat todella vakavia. (Lastensuojelun keskusliitto, n.d.-c)

Lapsi sijoitetaan sijaishuoltoon oman kotinsa ulkopuolelle, jossa järjestetään lapsen hoito ja kasvatus (Lastensuojelun keskusliitto, n.d.-a). Sijaishuoltoa tarjotaan eri muodoissa, näistä eniten kodinomaisia vaihtoehtoja ovat muun muassa perhehoito sekä ammatillinen perhekoti. Lisäksi lapsi voidaan sijoittaa lastensuojelulaitokseen tai muuhun lapsen tarpeen

mukaiseen hoitoon (THL, n.d.-b). Sijaishuoltopaikan valinnassa on kiinnitettävä huomiota etenkin huostaanoton perusteisiin, lapsen tarpeisiin, sisarusuhteiden ja muiden läheisten ihmissuhteiden ylläpitämiseen sekä hoidon jatkuvuuteen. Mahdollisuuksien mukaan sijaishuoltopaikan valinnassa tulee huomioida myös lapsen kielellinen, kulttuurinen ja uskonnollinen tausta. (Lastensuojelulaki 417/2007 § 50) Vaikka lapsen sijoitus on aina viimeisin ja rajuin vaihtoehto, on sen tehtävänä turvata lapsen hoito, kasvu sekä kehitys. (Minilex, n.d.-b) Lapsen sijoitus on iso muutos ja väliintulo koko perheelle ja heidän toiminnalleen, joten sijoitukseen turvaudutaankin vasta äärimmäisissä keinoissa (Hoikkala & Kivistö, 2014, s.4).

Kun lapsen tilanne edellyttää erityistä ammatillista osaamista, on laitoshoidon usein paras ratkaisu. Laitoshoidossa henkilökunta vastaa sijoitettujen lasten huolenpidosta ja kasvatuksesta. Laitoshoidon voidaan toteuttaa lastensuojelulaitoksessa. Lastensuojelulaitoksia ovat esimerkiksi lastenkodit, nuorisokodit, vastaanottokodit, koulukodit ja perhetukikeskukset. Lastensuojelulaitoksia ylläpitävät lähinnä valtio, kunnat sekä yksityiset palveluntuottajat. Yksityinen palveluntuottaja tarvitsee luvan lastensuojelulaitoksen perustamiseen oman alueensa aluehallintovirastosta tai Valviralta, jos toimintaa on useilla eri alueilla. Lastensuojelulaitosten tarjoamiin palveluihin voi kuulua myös avohuollon sekä jälkihuollon palveluita. Lastensuojelulaitoksen henkilökunnalla tulee olla riittävä ammatillinen pätevyys tehtäväänsä. (THL, n.d.-c) Lastensuojelulaitoksissa tulee olla riittävä määrä sosiaalihuollon ammattihenkilöitä sekä muuta henkilöstöä lasten ja nuorten tarvitsemaan hoitoon ja kasvatukseen nähden (Lastensuojelulaki 417/2007 § 60). Suomessa laitoksissa pyritään kodinmaisuuksiin eivätkä ne ole kovin suuria. Laitosten toimintaa valvotaan ja ne noudattavat toiminnassaan lakia. (Lastensuojelun keskusliitto, n.d.-a) Lastensuojelulaki määrittää muun muassa lastensuojelulaitosten toimitiloja sekä asiakasmääriä. ”Lastensuojelulaitoksessa on oltava riittävät ja asianmukaiset toimitilat ja toimintavälineet. Laitoksessa voi olla yksi tai useampi asuinyksikkö. Yksiköt voivat toimia myös toisistaan erillisinä.” (Lastensuojelulaki 417/2007 § 58)

”Asuinyksikössä saadaan hoitaa yhdessä enintään seitsemää lasta tai nuorta. Samaan rakennukseen voi olla sijoitettuna enintään 24 lasta tai nuorta. Jos lapselle järjestetään laitoshuoltoa yhdessä vanhemman, huoltajan tai muun hänen hoidostaan ja

kasvatuksesta vastaavan henkilön kanssa, voidaan yhdessä hoitaa useampaakin lasta.” (Lastensuojelulaki 417/2007 § 59)

2.2 Laki ja suositukset määrittävät yhteydenpitoa lastensuojelussa

Lastensuojelulain 54 §:ssä säädetään lapsen yhteydenpito-oikeudesta vanhempiinsa, sisaruksiinsa, isovanhempiinsa ja muihin läheisiin myös sijaishuollon aikana. Säädöksen yhteydenpito-oikeus perustuu perustuslakiin sekä kansainvälisiin ihmisoikeussopimuksiin. Sijaishuollossa olevalla lapsella on koko sijaishuoltonsa ajan erityisenä perus- ja ihmisoikeutena turvattu yhteydenpito-oikeus omiin vanhempiinsa ja muihin läheisiin ihmisiin. (Saastamoinen, 2018. s. 283) Lastensuojelulaissa on säädetty myös, että lapselle on turvattava myönteiset ja läheiset ihmissuhteet erityisesti lapsen ja lapsen vanhemman välillä. Näin ollen lapsen hyvään huoltoon ja huolenpitoon kuuluu lapsen kehityksen kannalta tärkeiden, jatkuvien ja turvallisten ihmissuhteiden takaaminen sijaishuollon aikana.

Lapsen asiakassuunnitelmaan on kirjattava yhteydenpidon toteuttamistapa ja ennen kaikkea on selvitettävä ja huomioitava myös lapsen oma mielipide. Lapsen oman mielipiteen selvittäminen on erityisen tärkeää silloin, kun lapselle tärkeä henkilö on joku muu kuin lapsen vanhemmat, huoltajat tai sisarukset. Lapselle läheisiä henkilöitä ei voi määrittää lapsen huoltaja, vaan lapsen sosiaalityöntekijän täytyy selvittää lapselle läheiset henkilöt keskustelemalla lapsen kanssa. Lapsen huoltaja ei myöskään pysty rajoittamaan lapsen yhteydenpitoa lapselle läheisiin ihmisiin. Ensisijaisesti kuitenkin edellytetään, että lapsen läheiset ihmissuhteet ovat turvallisia, vaikka lapsi itse kokisi jonkun henkilön itselleen läheiseksi. (Saastamoinen, 2018. ss. 284, 286–288)

Sosiaali- ja terveysministeriö julkaisi yhdessä Suomen kuntaliiton kanssa vuonna 2014 lastensuojelun laatusuositukset. Laatusuositusta päivitettiin vuonna 2019 ja siihen lisättiin sijaishuoltoa koskevat laatukriteerit. Yksi sijaishuollon laatukriteereistä on lapsen oikeus pitää yhteyttä vanhempiinsa sekä muihin läheisiin. Tuota oikeutta voidaan rajoittaa vain laissa tarkoitetuilla tavoilla silloin kun se on lapsen edun mukaista. Laatukriteerissä mainitaan, että sijaishuoltopaikan tulee tehdä yhteistyötä lapsen vanhempien ja huoltajien kanssa lapsen sijoituksen aikana. (Malja ym., 2019, s. 54)

Myös YK:n vuonna 2009 julkaisemassa sijaishuollon ohjeistuksen kohdassa 81 kehoitetaan kannustamaan ja edistämään sijaishuollossa olevien lasten yhteyttä biologiseen perheeseensä, läheisiinsä sekä muihin lapselle läheisiin ihmisiin kuten ystäviin, naapureihin ja aikaisempiin hoitajiin (Lastensuojelun keskusliitto, 2018).

2.3 Läheissuhteet sijaishuollossa

Läheissuhteet ovat merkittävä osa lapsen elämää. Työntekijänä on hyväksyttävä, että jokaisen sijoitetun lapsen läheispiiri on täysin erilainen. Läheispiiriä ei tule yrittää muokata tiettyyn raamiin, vaan ne tulee hyväksyä juuri sellaisenaan. (Vanhanen, 2014, s. 7) Lapsen läheisverkostoon tulee elämän varrella yleensä paljon ihmisiä, joista jokainen saa erilaisen merkityksensä. Läheistä henkilöä ei voi määritellä ainoastaan biologisuuden perusteella. Lapsen sijoitus puuttuu läheissuhteisiin vahvasti ja jonka seurauksena läheissuhteista tulee yhteiskunnan määritelmän kohde. Vaikka lapsen sijoittaminen muuttaa läheissuhteiden dynamiikkaa, on läheiset lapsen elämässä edelleen merkityksellisiä. (Taskinen, 2016, ss. 1—13, 15)

Lapsen kanssa olisi tärkeää keskustella ja pohtia sanaa "läheinen". Lapsen saattaa olla hankalaa määritellä itse läheisiään, jolloin työntekijän tehtävänä on auttaa lasta näiden kartoittamisessa. Läheistyöskentely on ihmissuhteiden vahvistamista. Joskus kuitenkin voi olla se tilanne, ettei lapsella ole läheisverkostoa. Tässä tapauksessa työntekijän rooli on yrittää auttaa lasta löytämään läheisiä tai vahvistamaan jo heikompia olemassa olevia suhteita. Joskus lapsi voi itse määritellä, ettei halua nähdä läheisiään ollenkaan. Tällöin lasta tulee kunnioittaa, eikä lasta tule pakottaa läheissuhteiden ylläpitämiseen. (Lahtinen & Särkiö, 2016, ss. 21—23)

Sijaishuollon läheistyöskentelyssä toiminnan tulee olla tavoitteellista. Läheisten kanssa työskentelylle on annettava aikaa ja yhteistyötä on rakennettava rauhassa. Tavoitteena olisikin, että työskentely läheisten kanssa olisi säännöllistä, ellei jostain syystä yhteydenpitoa läheisen kanssa tulisi rajoittaa. Lasten läheisten kanssa työskentely saattaa aiheuttaa myös haasteita. Joskus lapsen läheisen asiat saattavat mietityttää paljonkin, jolloin helposti unohtuu, ettei läheinen ole lastensuojelutyön keskiössä. (Taskinen, 2016, s. 10, 17) Läheistyöskentelyssä tulee kuitenkin muistaa, kenen etu on kyseessä.

Läheistyöskentelyssäkin lapsen etu on tärkeintä, joten läheisten kanssa tehtävän työn tulee olla lasta tukevaa. Läheistyöskentelyssä tulisi ylläpitää niitä suhteita, jotka lapsi kokee tärkeäksi ja jotka tukevat lapsen kasvua ja kehitystä. Läheisverkoston tulee toimia lapsen edunmukaisella tavalla. (Taskinen, 2016, s. 70)

Läheissuhteiden ylläpitäminen sijoituksen aikana on kaikkien etu. Läheissuhteiden ylläpitämisen tärkeys näkyy erityisesti itsenäistyvän nuoren kohdalla, jolloin sijaishuollon antama tuki ja turva vähenee. (Timonen-Kallio ym., 2017, s. 22) Parhaimmillaan sijaishuolto voi parantaa lapsen ja hänen läheistensä yhteyttä ja luottamusta. Tämä vaatii sen, että sijaishuollon työntekijät aktiivisesti kannustavat ja auttavat lasta ylläpitämään läheissuhteita erilaisin tavoin. (Taskinen, 2016, s. 69)

2.4 Yhteistyö vanhempien kanssa

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos määrittelee lastensuojelun käsikirjassaan työskentelyä lapsen vanhempien ja läheisten kanssa. Toimintatavoissa painotetaan vanhempien kuulemista, aitoa kohtaamista sekä heidän näkemyksien ja ehdotuksien aitoa vastaanottamista. Työskentelyssä vanhempien kanssa suositetaan voimavarakeskeistä ajattelua sekä ratkaisukeskeisyyttä. Lisäksi on tärkeää puhua vanhempien kanssa selkokielellä eikä tule käyttää sellaisia termejä, joita tavallinen ihminen ei välttämättä ymmärrä. (THL, n.d.-d) Lapsen huostaanotto on usein vanhempia järkyttävä asia ja osa vanhemmista saattavat sen vuoksi kokea olevansa huonoja vanhempia. He kokevat, etteivät he pysty vanhemmuuteen ja näin ollen luopuvat yhteydenpidosta lapseen, ajatellen ettei sillä ole lapsen kannalta merkitystä. Näin ei kuitenkaan ole, sillä omat vanhemmat ovat lapselle aina korvaamattoman tärkeitä ja pahinta lapselle on joutua omien vanhempiensa hylkäämäksi, vaikka vanhemmat olisivatkin tarkoittaneet hyvää. Sijaishuoltopaikan tehtävänä on tukea ja edistää lapsen ja vanhempien välistä yhteydenpitoa. (THL, n.d.-d) Hyvällä sijaishuoltopaikan ja vanhempien välisellä yhteistyöllä tuetaan myös lapsen ja vanhempien välistä suhdetta.

Useat vanhemmat kokevat kuitenkin osattomuutta lastensuojelun prosessissa. Kasper - Kasvatus ja perheneuvonta ry:n vuonna 2019 teettämän "Hyvää lastensuojelua, kiitos!"-selvitykseen pohjautuvan vuonna 2021 teetetyn Tienviittoja lastensuojeluun -verkkokyselyn

tarkoituksena oli kysyä vanhemmilta, mihin kehittämiskohteisiin lastensuojelussa tulee heidän mielestensä panostaa. Vanhemmat toivat kyselyssä esiin omia kokemuksiaan osattomuudesta, toimimattomista palveluista ja häpeästä, jota he lastensuojelussa kokevat. Vanhempien kokemuksissa osattomuudesta nousi esiin muun muassa väärinymmärretyksi tuleminen, hallinnan tunteen menettäminen perhettä koskevissa asioissa sekä tunne ettei heidän näkemyksiään huomioida. Lisäksi koettiin, ettei vanhemmuudella ole lapsen sijoittamisen jälkeen enää merkitystä. Sen sijaan kokemuksissa osallisuudesta nousi esille tuen saaminen, kohdatuksi tuleminen, avoin tiedottaminen, näkemyksien merkityksellisyys ja lapsen asioihin vaikuttaminen. Vanhempien mielestä toimivaa lastensuojelua parhaiten kuvaavat sanat ovat avoin, inhimillinen ja luotettava. Osallisuus voi olla pieniä tai isoja asioita, tunne, kokemus, rakenne. Lastensuojelun arjessa osallisuus voi näyttäytyä esimerkiksi vanhemman ja työntekijän välisinä puhelinkeskusteluina, avoimena tiedon jakamisena ja hyvänä hallintona. Osallisuus on kuuluvuuden tunnetta; vanhemman kokemus omasta merkityksellisyydestään vanhempana, yhteistyökumppanina ja ihmisenä. (Ahvenainen & Hellsten, 2021, ss. 2–12)

Miia Pitkäsen Vastuun paikka! Vanhempien tukeminen lapsen huostaanotossa–käytäntötutkimus korostaa vanhempien kuntoutumistarpeita. Pitkäsen käytäntötutkimuksessa ilmenee, että vanhempien tarpeita ei kohdata tarpeeksi usein niin lastensuojelussa kuin muussa palvelujärjestelmässäkään. Vanhempien hyvinvoinnin tulisi kohota, jotta huostaanotettu lapsi voisi palata takaisin kotiin. Varsinaista vanhempien kuntoutusta lastensuojelussa ei kuitenkaan tehdä ja usein vanhempien ongelmat ovat niin vaikeita ja monimuotoisia, että vanhemmat tarvitsevat moniammatillista yhteistyötä. Parhaimmillaan lastensuojelussa asiakassuhde vanhempien kanssa voi olla kuntouttavaa ja se tuo työntekijän ja vanhemman lähemmäksi toisiaan ja lisää molemminpuolista arvostusta. Vanhemmat voivat kuntoutumisen myötä myös kasvaa rinnakkaisvanhemmuuteen, joka korostaa lapsen ja vanhemman suhteen merkittävyyttä sijaishoitomuodosta huolimatta. (Pitkänen, 2011, s. 5)

2.5 Aiempia tutkimuksia ja hankkeita

Alisa Franssila, Tiia Hoivassilta ja Tanja Mäkinen ovat vuonna 2012 tutkineet sosiaalialan ammattikorkeakoulututkinon opinnäytetyössään vanhempien näkemyksiä perheiden

kanssa tehtävästä työstä eteläsuomalaisessa lastensuojelulaitoksessa. Tutkimuksen tuloksien mukaan perheet olivat tyytyväisiä kyseessä olevassa laitoksessa tehtävään kasvatustyöhön ja perheiden kanssa tehtävään työhön. (Franssila ym., 2012, s. 38) Tutkimus on kuitenkin jo 10 vuotta vanha ja koskee vain yhtä lastensuojelulaitosta, joten mielestämme tutkimuksen tulos ei ole validi eikä sitä voi verrata nykyhetkeen.

Aikaisemmin on myös toteutettu opinnäytetyön tuotoksena läheispäivä lastensuojelulaitoksessa. Netta Mäkkylä halusi sosiaalialan koulutusohjelman opinnäytetyössään vuonna 2019 kehittää läheispäivän mallin, joka jäisi lastensuojelulaitoksen arkeen työväliseksi lisäämään yhteistyötä lasten läheisten kanssa. Myös Mäkkylällä oli toiminnallisen päivän tavoitteena kehittää lastensuojelulaitoksen työntekijöiden ja lasten läheisten välistä yhteistyötä. Yhteistyökumppaniltaan saadun palautteen perusteella yksittäinen läheispäivä ei vielä tuonut muutosta läheisten kanssa pidettävään yhteistyöhön, mutta läheispäivä toimi hyvänä mallina yhteistyön lisäämisessä. (Mäkkylä, 2019, s. 2)

Mäkkylän kiinnostus aiheeseen heräsi muun muassa Johanna Kanthin vuonna 2016 tekemästä pro gradu -tutkielmasta, jossa Kanth tutki lastensuojelulaitosten työskentelyä sijoitetun lapsen perheen kanssa Satakunnan alueella. Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää ja kuvata miten Satakuntalaiset lastensuojelulaitokset työskentelevät sijoitetun lapsen perheen kanssa sekä miten kasvatusjohtajien ja ohjaajien näkökulmat eroavat toisistaan perheiden kanssa työskentelyssä. Tutkimuksen tulokset viittasivat siihen, että perheiden eheytymiseksi tarvittaisiin enemmän työskentelyä vanhempien kanssa. (Kanth, 2016, tiivistelmä)

Vuonna 2020 Jenni Sampinen tutki sosiaalialan koulutusohjelman opinnäytetyössään pitkäaikaisesti sijoitettujen lasten vanhempien kokemuksia vanhemmuudesta ja yhteistyöstä lapsen sijaishuoltopaikan kanssa. Tutkimus toteutettiin yhden sijaishuoltopaikan kanssa ja toteutettiin teemahaastattelulla. Vanhemmat olivat pääosin tyytyväisiä sijaishuoltopaikan kanssa tehtävään yhteistyöhön, mutta vanhemmat toivoivat tiiviimpää ja säännöllisempää yhteydenpitoa. Myös enemmän yhteistä tekemistä yhdessä sijaishuoltopaikan kanssa toivottiin. (Sampinen, 2020, s. 2)

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma (LAPE) — hankkeessa (2016–2023) toteutettiin viisi lastensuojelun työpajatyöskentelyä, joissa toteutettiin mallinnustyöskentely. Yksi näistä mallinnoista oli Lastensuojelun terapeuttisen laitospalvelun mallinnus. Syksyllä 2016 toteutetussa työpajatyöskentelyssä oli tavoitteena kartoittaa kokonaisvaltaiseen ja monipuoliseen osaamiseen perustuvia palvelumalleja ja työskentelytapoja, joiden kautta lapset läheisineen voisivat jatkossa saada lastensuojelulta yksilöllistä, joustavaa tukea ja apua. Mallinnusvaiheessa koottiin mallinnustyöryhmiä ja viisi niistä keskittyivät lastensuojelun teemoihin. (Timonen-Kallio ym., 2017, s. 3) Mallinnusryhmässä nousi esille vanhempien toiveita lastensuojelun perhetyöhön liittyen. Esille nousi muun muassa toive, että sijaishuolto paikka tekisi enemmän työtä kodin kanssa ja läheisverkoston yhteydenpidon säilymisen eteen. Toivottiin myös panostusta läheisten ihmissuhteiden ylläpitämiseen etenkin sijoituksen jatkuessa. Vanhemmat toivoivat lisäksi laitokselta jämäkkää otetta yhteydenpidon ylläpitämiseen ja säilymiseen. Myös kodin kanssa työskentelyssä tulisi olla selkeä asenne ja tavoite. (Timonen-Kallio ym., 2017, ss. 24–25)

3 Toiminnallisen opinnäytetyön toteutus

Toiminnallisen opinnäytetyön ideana on palvella sosiaalialan ammatillista kehittämistä. Toiminnallisen opinnäytetyön tavoitteena on rakentaa tuotos, joka palvelisi sosiaalialan työelämää, kuten asiakkaita, työntekijöitä tai jotain tietyn toimintaympäristön arkea. Tuotos voi olla joko konkreettinen tavara tai tapahtuma kuten juuri läheispäivä, opas yms. Tuotoksen prosessin ja akateemisen kirjoittamisen avulla, opiskelija kirjoittaa itsestään aiheen asiantuntijan. (Kostamo ym., 2022, ss. 9–12)

Sijoituksen tarkoituksena on yleensä jälleen yhdistää perheitä, joka vaatii paljon työtä ja yhteydenpitoa sijaishuolto paikan sekä perheen kesken. Läheisten kanssa tehtävä yhteistyö ja heihin ylläpidettävät suhteet ovat monesti yksi tärkeimmistä asioista lapsen sijoituksen onnistumisen kannalta. (Hoikkala & Kivistö, 2014, s. 4) Opinnäytetyöllä tuotettiin osasto Rinteelle toiminnallinen läheispäivä, joka sisälsi yhteistä kivaa tekemistä niin lasten, läheisten ja työntekijöiden kesken. Läheispäivän ideana oli yhteistyön syventäminen sekä yhteydenpidon monipuolistaminen sekä vahvistaminen. Kun yhteistyö ja yhteydenpito kehittyy, on toimijoiden helpompi työskennellä keskenään vaikeiden asioidenkin äärellä.

3.1 Opinnäytetyön tarve ja tavoite

Lastensuojelulaissa on määritelty, että lapsella on oikeus myös sijoituksen aikana pitää yhteyttä hänelle tärkeisiin sekä läheisiin ihmisiin. Lisäksi sijaishuollon työntekijöiden on aktiivisesti yritettävä ylläpitää sekä tuettava lapsen ja hänen läheistensä yhteydenpitoa. (Lastensuojelulaki 417/2007 § 54) On kuitenkin käynyt ilmi, että jostain syystä läheisten ja sijaishuoltolaitoksen välinen yhteistyö ei aina toimi niin kuin sen pitäisi. Jotta yhteistyötä ja yhteydenpitoa voitaisiin kehittää entisestään, toiminnan tulee olla suunnitelmallista sekä innovatiivista. Tämä vaatii työntekijöiltä taitoa ja halua kehittää toimijoiden välille uusia ja erilaisia tapoja työskennellä. (Hoikkala & Kivistö, 2014, ss. 4–6) Tätä varten tuotettiin Osasto Rinteelle läheispäivä, joka olisi uudenlainen tapa vahvistaa läheisten ja työntekijöiden yhteistyötä ja yhteydenpitoa sekä sivussa luoda kivaa yhteistä tekemistä lapsille ja hänen läheisilleen.

Osasto Rinne on Kumpuniitty Oy:n yksikkö, joka sijaitsee Ylöjärvellä. Rinne on seitsemän paikkainen lastensuojelun perustason sijaishuoltoyksikkö. Osasto Rinne on suunnattu pääasiassa 10–17-vuotiaille, mutta tällä hetkellä sijoitettuna on 13–17-vuotiaita lapsia. Rinne valikoitui työelämäyhteydeksi, koska toinen opinnäytetyön tekijöistä suoritti viimeisimmät harjoittelut siellä. Idea läheispäivästä syntyi harjoittelussa käydyn keskustelun aikana. Keskustelussa pohdittiin sitä, kuinka tärkeitä läheiset ovat lapsille etenkin sijoituksen aikana. Puheet läheisistä, kodista ja siellä tapahtuvista asioista korostuvat lasten puheista todella paljon jokapäiväisessä arjessa. Keskustelua käytiin myös siitä, että korona-aika on tuonut oman haasteensa yhteistyön sekä yhteydenpidon syventämiseen sekä monipuolistamiseen. Korona on myös yksi suuri tekijä, jonka takia osa lapsista näki omia läheisiään entistä vähemmän. Keskustelun jälkeen pohdittiin, mikä voisi olla mukava ja erilainen tapa tehdä läheisten kanssa yhteistyötä, monipuolistaa työntekijöiden ja läheisten yhteistyötä ja yhteydenpitoa sekä ylläpitää lasten läheissuhteita rennommalla tavalla. Ajatuksena oli, että aktiivisella ja monipuolisella yhteydenpidolla yhteistyö voisi parantua huomattavasti. Lisäksi pohdimme, minkä avulla lapsi ja hänen läheisensä saisivat lisää yhteistä aikaa, joka voisi auttaa heitä rakentamaan suhdettaan vakaammaksi sijoituksen keskellä. Sijaishuollon työntekijöiden on tarjottava konkreettisia keinoja ja apua lapsen ja läheisen tapaamisen järjestämiseen (Lahtinen & Särkiö, 2016, s. 26.). Tästä syntyi idea läheispäivästä.

Koska lasten läheissuhteiden ylläpitäminen sekä yhteydenpidon toimivuus on sijoituksesta huolimatta todella tärkeää, olikin läheispäivän yhtenä tavoitteena laitoksen työntekijöiden ja lasten läheisten yhteydenpidon monipuolistaminen ja vahvistaminen erilaisella, ehkä mukavammalla tavalla. Lisäksi läheispäivän tavoitteena oli auttaa sijaishuoltolaitoksen työntekijöitä ja lasten läheisiä tutustumaan toisiinsa sekä syventämään heidän välistänsä yhteistyötä, joka voisi taata onnistuneemman lapsen sijoituksen ja helpomman yhteistyön kaikkien toimijoiden välillä. Kun yhteydenpito sekä yhteistyö on toimivaa ja tavoitteellista, se voi auttaa myös auttaa lasta ja hänen läheistensä syventämään heidän välistään suhdetta. Jos lapsella on edes yksi läheinen, johon turvautua ja luottaa myös sijoituksen jälkeen, olisi se parempi, kuin ei mitään. Edes yksi turvallinen ihminen elämässä voi suojata lasta tulevaisuudessa esimerkiksi mielenterveysongelmilta, vaikuttaa positiivisesti itsetuntoon sekä estää ongelmakäyttäytymistä (Muukkonen ym., n.d., ss. 20–21).

3.2 Tutkimustehtävä ja tutkimuskysymykset

Lasten läheisten kanssa työskentely on sijaishuollossa haastavaa kiireen sekä vähäisten resurssien takia. Työskentely jää monesti hyvin yksitoikkoiseksi, vaikka lapsen hyvinvoinnin kannalta läheistyöskentely on yksi tärkeimmistä asioista sijoituksen aikana. (Lahtinen & Särkiö, 2016, s. 57) Tutkimusongelmana on suppea läheistyöskentely ja yhteydenpito. Läheispäivän avulla haluttiin antaa sijaishuollossa uudenlainen tapa työskennellä ja tutustua lasten läheisiin, sekä lisäksi sivutuotteena lapsi ja oma läheisensä saa lisää aikaa ja tekemistä yhdessä. Lastensuojelussa harvoin tavoitteellisesti tuotetaan iloa, vaikka juuri ilo on se, joka antaa lapselle hyviä muistoja, osallisuuden tunnetta sekä auttaa sopeutumaan sijaishuoltoon. Kun työntekijät pystyvät yhdistämään lapsen iloon hänelle tärkeät läheiset, tuotetaan lapselle merkityksellisiä kokemuksia sekä rakennetaan tulevaisuuden perustaa. (Lahtinen & Särkiö, 2016, s. 53) Opinnäytetyöllä haluttiin selvittää, voisiko läheispäivä olla sijaishuollossa käyttöön otettava tapa, jolla saisi madallettua yhteistyön ja yhteydenpidon kynnystä, jolloin työskentely voisi olla helpompaa niin laitoksen työntekijöille kuin läheisille. Opinnäytetyön näkökulmaksi valittiin sijaishuoltolaitoksen työntekijöiden sekä lasten läheisten yhteistyön parantaminen ja syventäminen.

Tutkimuskysymykseksi valikoitui kaksi kysymystä: Mitä kokemuksia päivä osallistujissa herätti? sekä Miten päivä vaikutti osallistuneiden mielestä yhteistyöhön?

3.3 Läheispäivän toteutus

Toiminnallisen opinnäytetyön tuotoksena toteutettiin läheispäivä. Läheispäivän tarkoituksena oli tutkia ja vahvistaa sijaishuollon työntekijöiden ja lasten läheisten välistä yhteistyötä ja yhteydenpitoa. Läheispäivän oli lisäksi tarkoitus tuottaa mukavaa yhteistä tekemistä lapsille ja heidän läheisilleen sekä osasto Rinteen työntekijöille. Läheispäivässä lasten läheiset pääsivät tapaamaan osaston työntekijöitä muissakin merkeissä kuin aiemmin totutuissa virallisemmissä yhteydenotoissa ja tapaamisissa. Lisäksi lapset sekä heidän läheisensä pääsivät tekemään yhdessä erilaista toimintaa mitä aikaisemmin ja saattoivat oppia toisistaan jotain uutta läheispäivän toiminnan lomassa.

Ennen läheispäivän toteutusta lapset saivat hyvissä ajoin valita, kenet läheisen he halusivat kutsua läheispäivään. Henkilön ei tarvinnut olla lapsen huoltaja vaan hän saattoi olla myös lapselle muu läheinen henkilö kuten sisarus, ystävä, sukulainen yms. Kutsussa kerrottiin läheispäivän olevan opinnäytetyön tuotos ja mitä tuotoksella pyrittiin tutkimaan. Kutsukirjeessä kerrottiin palautteen keräämisestä ja siitä, että palaute kerätään anonyymisti ja sitä käytetään opinnäytetyön tutkimuksen analysoimiseksi (liite 1).

Läheispäivä koostui toiminnallisista rastipisteistä, joissa sijoitettu lapsi ja hänen kutsumansa läheinen/läheiset toteuttivat erilaisia toiminnallisia tehtäviä. Osasto Rinteen työntekijät toimivat rastipisteiden vetäjinä, jolloin läheiset pääsivät samalla tutustumaan työntekijöihin. Lisäksi olimme itse kahdella rastipisteellä. Läheispäivään osallistui 5 lasta, 9 läheistä sekä 3 työntekijää. Läheiset olivat pääasiassa lasten vanhempia, mutta myös sisarus, vanhempien uusia kumppaneita sekä omia seurustelukumppaneita oli kutsuttu. Läheispäivä pidettiin arki-iltana osasto Rinteen sisä- ja ulkotiloissa. Läheispäivän aluksi kaikki kokoontuivat yhteen ja aloitimme esittelemällä itsemme, osasto Rinteen työntekijät sekä kerroimme opinnäytetyön lähtökohdista. Vaikka läheispäivään osallistuvat henkilöt olivat saaneet kutsukirjeessä tiedon tutkimukseen osallistumisesta, muistutimme päivän alussa sen vapaaehtoisuudesta. Kerroimme vielä, että palaute kerätään anonyymisti eikä sitä käytetä muuhun tarkoitukseen kuin kyseiseen opinnäytetyöhön. Puheen loppuun esittelimme vielä tarkemmin läheispäivän toimintaa ja aikataulua. Alkukokoontumisen jälkeen lapset ja heidän läheisensä jakaantuvat pareina tai ryhminä kukin omalle rastipisteelleen. Rastipisteitä oli viisi, ja niiden suorittamisen jälkeen kokoonnuimme kaikki sisälle, jolloin osallistujat täyttivät

anonyymisti haastattelulomakkeen (liite 2). Haastattelulomakkeeseen vastaamisen jälkeen läheispäivä päättyi yhteiseen ruokailuhetkeen.

3.4 Läheispäivän rastipisteet

Läheispäivän rastipisteitä oli viisi. Rastipisteitä olivat ”sokean kuljetus”, askartelupiste, ”tunteita ja tuoksuja”, ”kuppipeli” sekä maalauspuiste. Pisteillä kuljettiin joko pareittain tai ryhmissä, riippuen siitä kuinka monta lapsen läheistä osallistui päivään. Pisteiden tehtävät yritettiin suunnitella suurin piirtein yhtä kauan kestäviksi, jotta pareille ja ryhmille ei tulisi liikaa odoteltavaa sekä rastien kiertäminen sujuisi jouhevammin. Rastipisteet oli suunniteltu siten, että pisteellä tehtävä toiminta auttaisi vahvistamaan lapsen ja hänen läheisensä välistä suhdetta, mutta lisäksi niin, että Rinteen työntekijä oli osana rastia ja kommunikaatiota. Tarkoituksena oli toteuttaa rasteja, jotka korostivat esimerkiksi tehtävien suorittajien välistä luottamusta, yhteistyötä sekä kommunikaatiota. Lisäksi rastipisteillä oli myös taidelähtöistä toimintaa. Rastipisteille haluttiin suunnitella monipuolista toimintaa, jotta jokainen osallistuja löytäisi jotain mielekästä tekemistä itselleen ja päivästä jäisi positiivinen mielikuva. Osa rastipisteistä toteutettiin ulko- ja osa sisätiloissa.

Osasto Rinteen etupihalle rakennettiin rastipiste ”sokean kuljetus”. Rastipisteellä testattiin osallistujien kommunikaatiota sekä kuuntelutaitoja. Rastipiste alkoi sillä, että yhdellä osallistujalla oli minuutti aikaa selittää alias-kortteja muille. Oikein arvattujen sanojen määrä määrittä, kuinka monta pyörähdystä sokeana oleva pyörä silmät sidottuna ennen esteradalle lähtöä. Esteradalle oli rakennettu erilaisia esteiden ylityksiä, alituksia sekä kiertämissä. Osallistujat saivat itse valita, kuka suorittaa esteradan silmät sidottuna ja kuka ohjaa hänet radan läpi. Ohjaaja ei saanut koskea sokeaan, vaan ohjaus tuli tapahtua ainoastaan sanoilla ja äänillä.

Neuvottelutiloihin tehtiin askartelupiste. Askartelupisteelle oli kerätty valmiiksi paljon erilaisia luonnonmateriaaleja kuten kiviä, käpyjä, sammalta, lehtiä, keppejä yms. Lisäksi pisteellä oli liimaa, teippiä ja tekosilmiä. Lapsen ja läheisen tuli valmistaa rastipisteellä olevista materiaaleista yksi yhteinen hahmo (kuva 1). Materiaaleja sai halutessaan hakea myös lisää ulkoa Rinteen pihapiiristä. Tarkoituksena oli herättää lapsen ja läheisen välille kommunikaatiota ja yhteistä luovuutta, sillä hahmo rakennettiin yhdessä.

Toinen ulkona toteutettavista rasteista oli ”tunteita ja tuoksuja”. Rastipisteellä heräteltiin osallistujien aisteja. Osallistujien silmät peitettiin, jonka jälkeen osallistujat saivat hajuaistiaan käyttäen arvata eri hajuja. Hajuja oli 5 erilaista: havunneulaset, kaneli, ruusu, multa, koiran ruoka. Mikäli osallistuja ei hajuaistin perusteella arvannut, mikä haju oli kyseessä, sai hän sormin tunnustella kyseistä ainetta. Hankalimmaksi hajuksi osoittautui multa, jota moni osallistuja tutki myös sormin. Seuraavaksi asioita tunnusteltiin tuntoaistin perusteella eli sormin tunnustelemalla. Myös tunnusteltavia asioita oli viisi erilaista: vedellä täytetty kumihanska, leikkilimaa, raakaa jauhelihaa, taikahiekkää sekä jogurttia.

Kuva 1. Askartelupisteen luontohahmot.

Sisätiloissa pidetty ”kuppipeli”-rasti testasi osallistujien motorisia taitoja (kuva 2). Lisäksi se sisälsi kysymyksiä ja tehtäviä, joissa osallistuja pääsi heittäytymään ja vastaamaan itseään tai mukanaan olleita läheisiä/läheistä koskeviin kysymyksiin. Kuppipelissä muovisia kuppeja oli aseteltu pöydälle ja jokaisen kupin sisällä oli tehtävä- tai kysymyslappu. Osallistujien tuli heittää muovista palloa kuppiin ja suorittaa kupissa oleva tehtävä tai vastata kysymykseen. Tehtävät olivat yksinkertaisia ja leikkisiä. Tehtäviä olivat: ”Kätelkää toisianne”, ”Pelatkaa kivi, paperi, sakset -peli”, ”Esitä jotakin eläintä ja toisen pitää arvata mitä eläintä esität” sekä

”Näytä hassuin ilmeesi”. Kysymyksissä osallistuja pääsi pohtimaan melko henkilökohtaisiakin asioita. Kysymyksiä olivat: ”Kerro 2 parasta puolta/asiaa toisesta”, ”Kerro 2 parasta puolta itsestäsi”, ”Mikä tekee sinut onnelliseksi?”, ”Mikä saa sinut nauramaan?”, ”Mitä valitsisit autiolle saarelle mukaan?” sekä ”Jos toinen olisi hedelmä, niin mikä hedelmä hän olisi. Perustele vastauksesi”.

Toinen sisätiloissa pidetty rastipiste sisälsi maalausta, piirtämistä sekä leikkaa & liimaa - tyylistä askartelua (kuva 3). Jokainen teki oman teoksen haluamallaan tavalla, esimerkiksi maalamalla, piirtämällä tai leikkaamalla lehdistä erilaisia kuvia, sanoja tai värejä. Ohjeena oli, että taideteos tulee tehdä omasta läheisestään. Teokseen voi piirtää, maalata tai leikata erilaisia kuvia, kuvioita, värejä, sanoja tai asioita, jotka muistuttavat läheisestä. Tarkoituksena oli tehdä hienot teokset toisistaan sekä saada muisto läheispäivästä.

Kuva 2. Kuppipeli rastipiste.

Kuva 3. Askartelu rastipiste.

4 Laadullisen tutkimuksen osio

Opinnäytetyöhön sisällytettiin laadullisen tutkimuksen osio, johon kuului aineiston keruu ja analyysi. Tutkimuksellisella osiolla haluttiin saada aitoa informaatiota läheispäivän vaikutuksista. Laadulliselle tutkimukselle tyypillisen piirteen mukaisesti tutkimus edustaa kokonaisvaltaista tiedonhankintaa ja aineisto hankittiin todellisessa tilanteessa. Henkilöt, joilta tietoa kerättiin, omaavat paljon kokemusta tutkittavasta ilmiöstä. Aineisto kerättiin lomakehaastattelulla sijaishuollossa olevien lapsien läheisiltä sekä sijaishuoltopaikan työntekijöiltä. Aineiston hankinnassa suosittiin metodia, jossa tutkittavien näkökulmat pääsevät esille. Aineistoa tarkasteltiin moninaisesti sekä yksityiskohtaisesti. (Hirsjärvi ym., 2009, s. 164; Tuomi & Sarajärvi, 2009, s. 85)

4.1 Tutkimuksen lomakehaastattelu

Tutkimusaineisto kerättiin paperisella lomakehaastattelulla läheispäivän päätteeksi lasten läheisiltä sekä työntekijöiltä. Haastattelulomake sisälsi aiheeseen liittyviä kysymyksiä sekä kohdan avoimelle palautteelle, johon myös lapset vastasivat (Liite 2). Vastaajien tuli merkitä paperin yläreunassa olevista vaihtoehdoista kirjain O (ohjaaja), L (läheinen) tai N (nuori) sen mukaan, mitä ryhmää edustivat. Näin saatiin tietää, minkä ryhmän vastauksesta on kyse, mutta säilytettiin vastaajan anonymiteetti. Nuorten vastauksia ei kuitenkaan käytetty muuhun kuin avoimen palautteen keräämiseen eikä niitä käytetty tutkimusaineistona, Nuorten vastauksia ei kuitenkaan käytetty muuhun kuin avoimen palautteen keräämiseen eikä niitä käytetty tutkimusaineistona, sillä tutkittava näkökulma oli sijaishuollon työntekijöiden ja lasten läheisten välinen yhteistyö ja yhteydenpito. Vastauksia tuli läheisiltä, ohjaajilta sekä lapsilta yhteensä 12 kappaletta, joista neljä kappaletta oli lasten vastauksia. Lomakehaastattelussa tyypillisesti tutkija päättää ennalta ja harkitusti kysymysten muodon sekä esittämisjärjestyksen (Vilka, 2021, s. 123). Lomakehaastattelun kysymykset valikoidaan ja muotoillaan siten, että ne ovat tutkimuksen kannalta merkityksellisiä. Vaikka lomakehaastattelu aineistonkeruumenetelmänä on tyypillisempi kvantitatiivisessa tutkimuksessa, sitä voidaan käyttää myös laadullisen tutkimuksen teossa. (Tuomi & Sarajärvi, 2009, s. 75)

Lisäksi läheispäivän onnistumista arvioitiin lomakehaastattelussa olevan avoimen kohdan palautteen perusteella. Palautteen vuoksi läheispäivää pystyy myös kehittämään toimivammaksi, mikäli osasto Rinne kokee läheispäivän hyödylliseksi ja haluaa toteuttaa vastaavanlaisen läheispäivän tulevaisuudessakin.

4.2 Aineiston analyysi

Aineiston analysoimiseksi käytettiin sisällönanalyysia. Sisällönanalyysi on kvalitatiiviseen tutkimusmenetelmään kuuluva metodi (Hirsjärvi ym., 2009, s. 224), jolla aineisto analysoidaan järjestelmällisesti ja objektiivisesti. Aineisto pyritään saamaan tiiviiseen ja selkeään muotoon johtopäätöksiä varten ja johtopäätöksien tekeminen on olennainen osa aineiston analyysia. Ensin aineisto pelkistetään, minkä jälkeen se ryhmitellään ja luodaan alakategorioita, yläkategorioita sekä yhdistäviä kategorioita. Tutkimusongelmaan vastataan näiden kategorioiden avulla. (Tuomi & Sarajärvi, 2009, ss. 101, 103, 108)

Opinnäytetyöllä haluttiin selvittää, voisiko läheispäivä olla toimiva, uudenlainen ja monipuolinen toimintamalli sijaishuollossa, joten aineiston pelkistämisen jälkeen aineistosta poimittiin kokemuksia ja ajatuksia kuvaavia sanoja ja lauseita läheispäivästä. Lisäksi poimitut asiat vastasivat tutkimuskysymykseen: ”Mitä kokemuksia päivä osallistujissa herätti?”. Aineistosta nousi yhteensä 79 kappaletta läheispäivään liittyvää kokemusta ja ajatusta. Sekä kokemukset että ajatukset jaoteltiin positiivisiin, negatiivisiin ja neutraaleihin kategorioihin. Sen jälkeen niistä tehtiin erikseen kolme eri kategoriaa, sen mukaan liittyivätkö ne lapsiin ja läheisiin, yleisesti läheispäivään vai työntekijöihin ja yhteistyöhön.

Lisäksi läheispäivän tarkoituksena oli auttaa lasten läheisiä ja sijaishuollon työntekijöitä tutustumaan paremmin ja sitä kautta syventämään yhteistyötä ja yhteydenpitoa. Yhtenä tutkimuskysymyksenä olikin: ”Miten päivä vaikutti osallistuneiden mielestä yhteistyöhön?” Tämän vuoksi aineistosta poimittiin osallistujien kokemuksia ja ajatuksia siitä, miten läheispäivä vaikutti heidän mielestään yhteistyöhön ja yhteydenpitoon sekä vaikuttiko läheispäivä osallistujien mielikuvaan työntekijöistä ja läheisistä. Lisäksi aineistosta kerättiin osallistujien kokemuksia läheispäivän yleisistä vaikutuksista. Aineistosta nousi esille yhteensä 34 kappaletta läheispäivän vaikutuksiin liittyvää kokemusta ja ajatusta. Näistä 14 kappaletta liittyi yhteistyöhön, 11 kappaletta liittyi mielikuvaan työntekijöistä tai läheisistä ja

9 kappaletta liittyi päivän yleisiin vaikutuksiin. Kategoriat jaoteltiin positiivisiin, negatiivisiin ja neutraaleihin kategorioihin.

5 Tulokset ja johtopäätökset

Tulokset jaoteltiin tutkimuskysymysten mukaisesti kahteen eri kategoriaan. Toisessa kategoriassa keskityttiin läheispäivän tuottamiin kokemuksiin sekä ajatuksiin ja toisessa yhteistyöhön. Nämä linkittyivät vahvasti toisiinsa ja niistä ilmeni samankaltaisia asioita. Opinnäytetyön tavoitteena oli tutkia, olisiko läheispäivä hyvä tapa monipuolistaa ja vahvistaa lasten läheisten ja sijaishuollon työntekijöiden yhteydenpitoa sekä yhteistyötä. Opinnäytetyöllä haluttiin myös selvittää, muuttuuko yhteydenpito ja vuorovaikutus toimijoiden välillä läheispäivän jälkeen.

5.1 Osallistujien kokemukset ja ajatukset läheispäivästä

Tutkimuksen tulosten perusteella läheispäivä herätti läheisissä ja työntekijöissä selkeästi enemmän positiivisia kuin negatiivisia kokemuksia ja ajatuksia. Aineistosta nousi yhteensä 79 kappaletta läheispäivään liittyvää kokemusta ja ajatusta, joista reilusti yli puolet olivat positiivisia (56kpl). Läheispäivä koettiin rentona ja mukavana päivänä, jossa sai viettää yhteistä aikaa lapsen kanssa. Yksinkertaiset rastipisteet, yhteinen tekeminen sekä muiden läheisten ja työntekijöiden tapaaminen herätti positiivisia kokemuksia ja ajatuksia osallistujissa. Aineistosta ilmeni selkeästi päivästä yleisesti jäänyt positiivinen tunnelma: ”rento ja vapautunut tunnelma”, ”kivaa yhteistä tekemistä perusarjen keskelle”, ”ihana päivä”. Lisäksi työntekijät pitivät tärkeänä, että näkivät lasten ja heidän läheistensä vuorovaikutusta: ”nuorista huokui ilo ja ylpeys omista vanhemmista”, ”hienoa nähdä nuoren ja vanhemman yhteistyötä ja vuorovaikutusta”. Läheisten ja työntekijöiden positiiviset kokemukset osoittavat, että läheispäivää pidettiin tärkeänä ja tarpeellisena työvälineenä sijaishuollossa: ”päivä oli tarpeellinen”, ”yhteinen ohjattu tekeminen oli tarpeen”.

Läheispäivä herätti myös negatiivisia ja neutraaleja kokemuksia ja ajatuksia. Negatiivisia kokemuksia ja ajatuksia nousi aineistosta 9 kappaletta, ja ne liittyivät rastipisteisiin sekä ennako-oletuksiin läheispäivää kohtaan. Osa osallistujista rastipisteet epäilyttivät ja tuntui aluksi kankealta; kun osa taas kritisoi sitä, että rastipisteet olivat eri pituisia. Osalle

negatiivisia ajatuksia oli herättänyt se, tuleeko kukaan paikalle, heittäytykö vanhemmat läheispäivän toimintaan sekä jännitys tavata muita perheitä: ”vaikea uskoa, että nuoret ja vanhemmat heittäytyisivät yhdessä toimintaan”.

Neutraaleja kokemuksia ja ajatuksia ilmeni aineistossa kokonaisuudessaan esille 14 kappaletta. Kokemukset jaoteltiin neutraaleihin, koska kaikissa esiintyi sana ”ihan”: ”ihan kiva idea”, ”ihan mukavaa ajanviettoa”. Lisäksi neutraalit ajatukset sisälsivät yleistä pohdintaa läheispäivästä, kuten että mitä ohjelmaa läheispäivässä on ja millaista porukkaa tulee paikalle. Taulukko 1. havainnollistaa osallistujien kokemuksia ja ajatuksia kokonaisuudessaan.

Taulukko 1. Osallistujien kokemukset ja ajatukset.

5.2 Läheispäivän vaikutukset

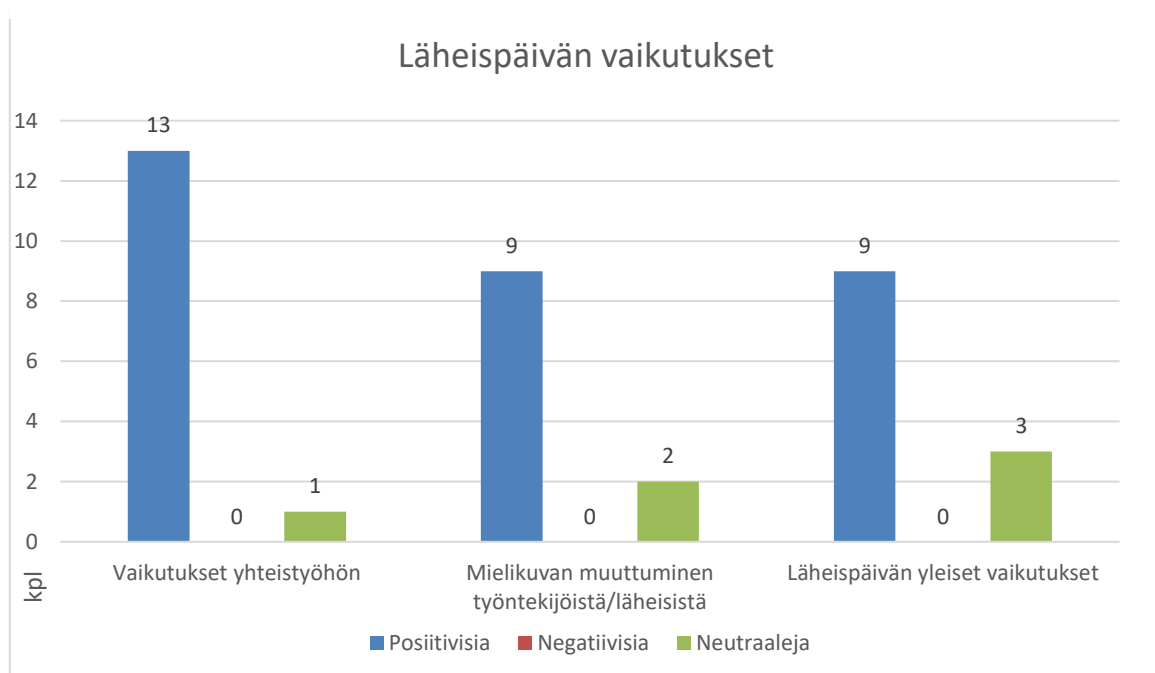
Työntekijöiden ja läheisten vastauksien perusteella läheispäivä vaikutti yhteistyöhön sekä yhteydenpitoon positiivisesti. Vain kahdessa vastauksessa ilmeni, ettei läheispäivällä olisi vaikutusta työntekijöiden ja läheisten väliseen yhteistyöhön tai yhteydenpitoon. Monen osallistujan mielestä yhteistyö sekä yhteydenpito koettiin läheispäivän jälkeen helpommalta ja rennommalta: ”yhteistyö rennompaa varmasti, kun on vietetty tällainen päivä yhdessä”, ”yhteistyö tuntuu helpommalta jatkossa”. Vastauksista tuli myös ilmi, että läheispäivä

madalsi osallistujien kynnystä ottaa yhteyttä toisiinsa jatkossa: ”Kynnys ottaa yhteyttä on pienempi”. Kokonaisuudessaan positiivisia vastauksia liittyen yhteistyöhön tai yhteydenpitoon tuli 13 kappaletta. Aineistosta löytyi yksi neutraali vastaus, jossa kuvattiin, ettei läheispäivällä juuri olisi vaikutusta yhteistyöhön tai yhteydenpitoon. Vastanneiden mielestä läheispäivällä ei ollut negatiivisia vaikutuksia yhteistyöhön tai yhteydenpitoon.

Koska mielikuva toisesta ihmisestä vaikuttaa paljon yhteistyöhön, halusimme analyysissa selvittää sitä, miten mielikuva työntekijöistä tai läheisistä muuttui läheispäivän jälkeen. Suurin osa vastauksista (9 kpl) kertoi, että kuva työntekijöistä tai läheisistä oli muuttunut positiivisemmaksi: ”Ohjaajat ei vaikuta pahoilta”, ”Oli hienoa nähdä vanhempien rennompia puolia”. Kahden läheisen neutraalissa vastauksessa tuli ilmi, että heidän mielestään läheispäivä ei vaikuttanut mielikuvaan koskien työntekijöitä.

Vastauksista analysoitiin myös läheispäivän yleisiä vaikutuksia, jotka kaikki olivat positiivisia (9 kpl). Vastauksista kävi ilmi, että läheispäivään osallistuneet kokivat tärkeänä päästä tutustumaan niin työntekijöihin, läheisiin kuin muihin perheisiin. Lisäksi läheispäivä toi siihen osallistuneille yhteenkuuluvuuden tunnetta: ”yhteiset kokemukset luovat yhteenkuuluvuuden tunnetta”. Taulukko 2. havainnollistaa läheispäivän vaikutuksia kokonaisuudessaan.

Taulukko 2. Läheispäivän vaikutukset.

5.3 Läheispäivän johtopäätökset

Opinnäytetyön tutkimusongelmana oli vähäiseksi jäänyt läheistyöskentely ja yhteydenpito opinnäytetyön toimeksiantajan sekä lasten läheisten välillä. Tutkimustulosten perusteella läheispäivä oli onnistunut kokonaisuus. Jos läheispäivä vakiinnutettaisiin yhdeksi yhteistyön muodoksi, se voisi parantaa ja monipuolistaa sijaishuollon työntekijöiden ja lasten läheisten yhteistyötä, yhteydenpitoa ja vuorovaikutusta. Läheispäivä herätti osallistuneissa henkilöissä pääsääntöisesti positiivisia kokemuksia ja ajatuksia. Osallistuneiden positiiviset kokemukset ja muuttuneet mielikuvat niin sijaishuollon työntekijöistä kuin läheisistä helpottavat yhteistyötä tulevaisuudessa. Lisäksi opinnäytetyöllä haluttiin selvittää, muuttuuko yhteydenpito sekä yhteistyö toimijoiden välillä läheispäivän jälkeen.

Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma Lape-hankkeessa toteutetussa mallinnustyöryhmässä vanhemmat toivat esille toiveitansa koskien lastensuojelun perhetyötä (THL, 2017). Vanhemmat toivoivat sijaishuollon tekevän enemmän työtä kodin kanssa ja läheisverkoston yhteydenpidon säilymisen eteen. Toivottiin myös panostusta ihmissuhteiden ylläpitämiseen etenkin sijoituksen jatkuessa. (THL, 2017, ss. 24–25) Kun sijaishuollon työntekijät ja lasten läheiset pääsivät tutustumaan läheispäivänä toistensa rennompiin puoliin, kynnyksellä ja ottaa yhteyttä on jatkossa paljon pienempi. Tutkimuksen tulosten mukaan läheispäivä tarjoaakin sijaishuollolle myös uudenlaisen tavan työskennellä lasten läheisten kanssa samalla tutustuen heihin. Lisäksi lapsi saa mukavaa yhteistä tekemistä läheisensä kanssa. Opinnäytetyön tutkimustulokset vastasivat valittuihin tutkimuskysymyksiin, eli siihen mitä kokemuksia päivä osallistujissa herätti sekä miten päivä vaikutti osallistuneiden mielestä yhteistyöhön.

Tulokset tukevat ja vahvistavat opinnäytetyössä käytettyä teoriaa. Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos on Lastensuojelun käsikirjassaan painottanut muun muassa aitoa kohtaamista työskenneltäessä lapsen vanhempien ja läheisten kanssa (THL, n.d.-d). Läheispäivä toimiikin aidon kohtaamisen apuvälineenä. Tulosten perusteella läheispäivä vaikuttaa olevan vanhemmille ja läheisille sekä myös työntekijöille mieleinen kohtaamisen ja yhteistyön parantamisen keino.

Kasvatus ja perheneuvonta ry:n vuonna 2021 teettämän Tienviittoja lastensuojeluun-verkkokyselyssä vanhemmat toivat esiin omia kokemuksiaan muun muassa osattomuudesta.

Lisäksi koettiin, ettei vanhemmuudella ole lapsen sijoittamisen jälkeen enää merkitystä. Sen sijaan kokemuksissa osallisuudesta nousi esille tuen saaminen, kohdatuksi tuleminen, avoin tiedottaminen, näkemyksien merkityksellisyys ja lapsen asioihin vaikuttaminen. Osallisuus on kuuluvuuden tunnetta; vanhemman kokemus omasta merkityksellisyydestään vanhempana, yhteistyökumppanina ja ihmisenä. (Ahvenainen & Hellsten, 2021, ss. 2–12) Läheispäivästä ilmenneiden kokemusten ja yhteistyöhön liittyvien ajatusten perusteella läheispäivä edesauttaa myös vanhempien kokemaa osallisuuden tunnetta sekä heidän merkityksellisyyttään vanhempana lapsen sijoituksesta huolimatta.

Netta Mäkkylän järjestämän läheispäivän mukaan, yksittäinen läheispäivä ei tuonut muutosta työntekijöiden ja läheisten yhteistyöhön, mutta se toimi kuitenkin hyvänä perusteena yhteistyön kehittämiseksi (Mäkkylä, 2019, ss. 30–31). Tässä opinnäytetyössä tavoitteena oli tutkia, voisiko läheispäivä olla hyvä tapa monipuolistaa ja vahvistaa lasten läheisten ja sijaishuollon työntekijöiden yhteistyötä ja yhteydenpitoa. Tutkimustulosten perusteella läheispäivä voisi olla toimiva yhteistyön muoto osasto Rinteessä, koska niin osaston työntekijät kuin läheiset kokivat päivän toimivana yhteistyön muotona. Tulosten perusteella ei kuitenkaan pystytä arvioimaan, auttoiko läheispäivä pitkällä aikavälillä yhteistyöhön tai yhteydenpitoon, mutta osallistujat pitivät päivästä, joten läheispäivä näyttää oikeaa suuntaa yhteistyön kehittämiseksi.

6 Eettisyys ja kestävä kehityksen näkökulma

Opinnäytetyön toteutuksessa noudatettiin hyvää tieteellistä käytäntöä. Työssä käytettiin eettisesti kestäviä tiedonhankinta- ja tutkimusmenetelmiä. Tutkimustyössä noudatettiin rehellisyyttä, yleistä huolellisuutta sekä tarkkuutta. Hyvän tieteellisen käytännön mukaisesti opinnäytetyössä käytettiin luotettavia lähteitä ja lähdeviitteet merkittiin selkeästi ja tarkasti. Eettisten periaatteiden mukaisesti läheispäivään osallistuneita henkilöitä informoitiin huolellisesti. (ks. Vilkkä, 2021, ss. 41–42, 44) Jo kutsukirjeessä kerrottiin läheispäivän olevan opinnäytetyön tuotos. Läheispäivään osallistuminen oli vapaaehtoista, joten osallistuminen ja kyselylomakkeeseen vastaaminen tulkittiin suostumukseksi olla osa opinnäytetyötä. Kuitenkin tutkimukseen osallistumisen vapaaehtoisuudesta muistutettiin vielä läheispäivän alussa. Opinnäytetyön tutkimusosiota varten hankittiin tutkimuslupa opinnäytetyön tilaajalta. Tutkimusaineistosta tehtiin etukäteen aineistonhallintasuunnitelma ja

tutkimusaineistoa käsiteltiin suunnitelman mukaisesti (liite 3). Hyvän tieteellisen käytännön mukaisesti opinnäytetyössä otettiin muiden tutkijoiden työt ja saavutukset asianmukaisella tavalla huomioon ja niille annettiin niille kuuluva arvo ja merkitys opinnäytetyötä tehdessä ja sen tuloksia julkaistaessa (ks. TENK, 2021).

Koska toinen opinnäytetyön tekijöistä työskentelee vakituisesti osasto Rinteessä, opinnäytetyön aikana pohdittiin tämän seikan eettisyyttä ja vaikutusta. Työskentely yksikössä, johon läheispäivä toteutettiin, antoi aikataulullisesti paljon etuja. Oli helppoa suunnitella läheispäivän ajankohta, koska toisella opinnäytetyön tekijällä oli jatkuva reaaliaikainen näkymä yksikön kalenteriin ja nuorten menoihin. Lisäksi se, että tunti etukäteen lapsia ja heidän läheisiään, vaikutti varmasti jonkin verran osallistujien määrään. Työntekijänä pystyi keskustelemaan lasten kanssa läheispäivästä monena päivänä sekä pohtia yhdessä sitä, kenet he haluavat kutsua paikalle. Jos tieto läheispäivästä niin lapsille kuin läheisille olisi tullut ulkopuoliselta tutkijalta, olisi se voinut vaikuttaa osallistujien määrään negatiivisesti. Eettisesti ajateltuna, tulokset läheispäivästä voisivat olla toisenlaisia, jos läheispäivän olisi toteuttanut Rinteen työntekijöille, lapsille ja läheisille ennestään tuntematon henkilö. Oli kuitenkin hyvä, että vain toinen opinnäytetyön tekijöistä työskenteli osasto Rinteessä. Jos molemmat tekijöistä olisivat tunteneet lapset, läheiset ja työntekijät entuudestaan, olisi läheispäivän helposti rakentanut arjesta saatujen ennakkotietojen mukaisesti. Nyt rastipisteistä pystyttiin tekemään yllätyksellisimpiä ja osallistujia haastavia, koska toinen tutkijoista pystyi katsomaan asiaa niin sanotusti ulkopuolelta.

Sosiaaliselle kestävyydelle ei ole vakiintunutta ja yleisesti hyväksyttyä määritelmää. Kuitenkin yleisellä tasolla kestäväälle kehitykselle tunnusomaista on, että hyvinvointia tarkastellaan laajasti ottaen huomioon taloudelliset, sosiaaliset ja ekologiset näkökohdat. Kestävän kehityksen tarkasteluun liittyy olennaisesti myös riittävän pitkä aikajänne ja lisäksi ylisukupolvisten vaikutusten huomioimista pidetään tärkeänä. (Alila ym., 2011, s. 6)

Sosiaalisesti kestävä kehityksen tavoitteena on vähentää eriarvoisuutta hyvinvoinnissa, terveydessä ja osallisuudessa. Edellytyksiä ovat riittävä toimeentulo, riittävät hyvinvointipalvelut ja turvallisuus. Myös yksilön omaan elämäänsä vaikuttaminen sekä osallisuus, yhteisöllisyys ja yhteiskuntaan kiinnittyminen ovat edellytyksiä sosiaaliselle kestävyydelle. Lisäksi resurssien ja toimintamahdollisuuksien oikeudenmukainen jakautuminen vaikuttavat sosiaalisen kestävyuden edellytyksiin. (THL, 2021b)

Opinnäytetyön ideoinnissa, suunnittelussa ja toteutuksessa otettiin huomioon sosiaalisen kestävän kehityksen näkökulma. Haluttiin luoda sellaista toimintaa, joka soveltuu niin lapsille kuin aikuisillekin, ja joka ei ole aikaan tai paikkaan sidottua. Toiminnaksi valikoitui läheispäivä ja siihen kuuluvat erilaiset toiminnalliset tehtävät sekä lopuksi yhteinen ruokailuhetki. Läheispäivää voi toteuttaa tulevaisuudessakin ja sen sisältöä voi muokata tarpeiden ja tarkoituksen mukaisesti. Läheispäivän tavoitteena oli luoda hyvinvointia samalla vahvistaen osallisuutta sekä yhteisöllisyyttä. Läheispäivän toteutuksessa huomioitiin myös taloudellisuus ja ekologisuus. Materiaaleina käytettiin mahdollisimman paljon luonnosta löytyviä sekä kierrätettäviä materiaaleja. Lisäksi materiaaleja löytyi jo paljon entuudestaan eikä niitä tarvinnut juurikaan ostaa uutena.

7 Opinnäytetyön arviointi ja pohdinta

Opinnäytetyössä tuotettiin kokonaisuus, jossa laadullisen tutkimuksen osio tukee toiminnallisen osuuden tavoitteita. Aluksi ajattelimme sisällyttää työhön myös lasten ja läheisten välistä kiintymyssuhdetta ja sen vahvistamisen mahdollisuutta läheispäivän avulla, mutta pidimme parhaana keskittyä pelkästään yhteistyöhön ja yhteydenpitoon, sillä kiintymyssuhteen mukaan ottaminen olisi laajentanut opinnäytetyön aihealuetta liikaa. Kiintymyssuhteelle olisi oma paikkansa jossain toisessa tutkimuksessa tulevaisuudessa.

Suunnitelmavaiheessa pohdimme, keitä kaikilta osallistujilta on tarpeen kerätä laadullisen tutkimuksen aineisto. Päätimme jättää lapset aineiston keruusta pois, sillä tutkittava näkökulma oli kuitenkin sijaishuollon työntekijöiden ja lasten läheisten välinen yhteistyö ja yhteydenpito. Oli kuitenkin tärkeää ottaa huomioon myös lasten mielipiteet ja sen vuoksi heiltä pyydettiin yleistä avointa palautetta päivästä lomakehaastattelun avoimen palautteen kohdassa. Lapsilta tuli palautetta melko vähän, palaute oli kuitenkin positiivista.

Läheispäivää suunnitellessa täytyi pohtia tarkkaan, minkälaista toimintaa toteuttaisimme sekä mikä olisi otollisin ajankohta läheispäivän toteuttamiselle. Rastipisteiden ajateltiin olevan parhain vaihtoehto toteuttaa toimintaa, koska näin jokainen lapsi ja hänen läheisensä pääsivät rauhassa keskittymään omaan toimintaansa. Lisäksi jokaisella pisteellä pääsi tutustumaan yhteen työntekijään. Koska läheiset eivät olleet koskaan nähneet toisiaan, emme ottaneet vaihtoehdoksi kehittää koko porukalle yhteistä toimintaa, sillä se ei

välttämättä olisi tuntunut kaikista osallistujista mukavalta. Kuitenkin tuloksissa kävi ilmi, että osallistajat pitivät siitä, että tapasivat myös muita läheisiä ja lapsia, joten jos läheispäivä järjestettäisiin uudelleen, voisi yhdeksi toiminnaksi pohtia kaikkien osallistujien yhteistä toimintaa. Opinnäytetyönraportin kirjoitusprosessin aikataulu määritteli läheispäivän ajankohdaksi syksyn, sillä emme olisi ehtineet suunnitella ja toteuttaa läheispäivää nopeammalla aikataululla. Päivä päätettiin muilta osin lasten aikataulujen mukaisesti sekä siten, että mahdollisimman moni läheinen pääsisi osallistumaan. Päiväksi valikoitui lopulta tämän mukaisesti arki-ilta.

Jännitimme, tuleeko läheispäivään tarpeeksi osallistujia ja saimmeko aineistoa tarpeeksi. Tämä osoittautui turhaksi, sillä osallistujia oli todella hyvin ja saimme kerättyä tarpeeksi aineistoa. Saimme palautetta muun muassa rastipisteiden kestosta, sillä osa rastipisteistä oli nopeammin suoritettu kuin toiset ja tästä syystä osallistujille tuli välissä hieman odottelua. Tämä johtui myös siitä, että lapsille saapui eri määrä läheisiä, osalla oli vain yksi läheinen ja osalla jopa kolme läheistä. Jos läheispäivä järjestettäisiin uudelleen, voisi suunnitella yhden ylimääräisen rastipisteen välttyäkseen odottelulta. Rastipisteiden erikestoisuuden vuoksi osallistajat myös kokoontuivat takaisin sisälle hieman eri aikoihin ja aloittivat lomakehaastattelun sekä ruokailun hieman eri aikoihin. Päivän lopetuksesta olisi saanut yhtenäisemmän, jos rastipisteet olisivat kestäneet yhtä kauan tai olisimme esimerkiksi sopineet jonkin kellonajan, milloin lopuksi kokoonnutaan kaikki yhteen ja olisimme yhtenäisesti saaneet sanottua kiitoksemme päivään osallistumisesta. Kiitimme kuitenkin kaikkia erikseen lopuksi, ja jokainen osallistuja vaikutti lähtevän hyvillä mielin.

Niin läheispäivän toteutus kuin itse opinnäytetyön kirjoitusprosessi sujui hyvässä yhteistyössä tekijöiden kesken kuin myös osasto Rinteen kanssa. Rinteen työntekijät heittäytyivät päivään loistavasti, mikä mahdollisti läheispäivän onnistumisen. Läheispäivä oli mielenkiintoinen aihe ja siitä kirjoittaminen oli mielekästä. Aiheeseen antoi lisämielenkiintoa molempien tekijöiden työskentely lastensuojelun parissa. Kirjoitusprosessin aikataulu viivästyi työkiireiden vuoksi hieman siitä, mitä olimme alun perin ajatelleet. Kirjoitusprosessi kuitenkin eteni koko ajan ja lopulta viivästystä tuli ainoastaan noin kuukausi suunnitellusta.

Opinnäytetyön edetessä täytyi olla varovainen, ettei laadullisen tutkimuksen osuus saa liikaa painoarvoa, sillä työ on kuitenkin toiminnallinen opinnäytetyö. Työhön sisällytettiin

tutkimuksellinen osio vahvistamaan vaikutusten todentamista, muutenkin kuin omien havaintojemme perusteella. Tutkimusosiomme luotettavuutta vahvisti sitä edeltävä toiminnallinen tekeminen ja se, että aineisto kerättiin tämän toiminnallisen tekemisen tuotoksena. Luotettavuutta todistaa myös valitut tutkimusmenetelmät ja niiden oikeanlainen käyttö. Lomakehaastatteluun vastasi 12 henkilöä heti läheispäivän päätteeksi.

Tutkimusosiosta saatujen tulosten ja oman arviomme perusteella läheispäivän voisi ottaa vakiintuneeksi käytännöksi osasto Rinteelle. Opinnäytetyön tavoitteena oli syventää sijaishuollon työntekijöiden ja lasten läheisten yhteistyötä sekä monipuolistaa ja vahvistaa toimijoiden välistä yhteydenpitoa. Osallistujien vastausten perusteella läheispäivä voisi olla toimiva konsepti juuri näiden asioiden edistämiseen. Vaikka yhteistyöhön ja yhteydenpitoon liittyviä pidempiaikaisia läheispäivän vaikutuksia ei tällä opinnäytetyöllä pystytty tutkimaan, osoitti se kuitenkin läheispäivän olleen osallistujille mieluinen ja positiivinen kokemus, jossa lapset pääsivät viettämään aikaa läheistensä parissa. Jatkotutkimuksena voisikin selvittää, miten läheispäivä on vaikuttanut myöhemmässä vaiheessa yhteistyöhön, esimerkiksi kolmen tai kuuden kuukauden päästä toteutettavalla kyselyllä. Näin selviäisi, oliko läheispäivällä oikeasti todellista vaikutusta yhteistyöhön tai yhteydenpitoon jatkossa. Sekä tutkimusosion tulokset että omat havaintomme kertovat päivän olevan onnistunut.

Kuten aiemmat tutkimukset ja kyselyt osoittavat, sijaishuollon ja lasten läheisten välistä yhteydenpitoa olisi lisättävä. Läheispäivä on yksi uusi innovatiivinen tapa lisätä yhteistyötä sekä yhdistää lapsia ja läheisiä. Se voisi vakiintuneena työskentelymuotona vähentää lasten läheisten kaipuuta, mutta se vaatii sitoutumista niin laitokselta kuin lasten läheisiltä. Itse innostuimme onnistuneesta läheispäivästä niin, että ajattelimme ehdottaa sitä kokeiltavaksi myös toiseen sijaishuoltolaitokseen. Olisi mielenkiintoista tutkia, saisiko muualla toteutettu läheispäivä tuotettua samanlaisia tuloksia kuin tässä opinnäytetyössä järjestämämme. Myös muita uusia yhteistyön tapoja ja keinoja tulisi kehittää. Yhteistyön muotoja voisi kehitellä yhdessä sijaishuollossa olevien lasten ja heidän läheistensä kanssa, mikä jo itsessään toisi sijaishuollon työntekijöitä lasten läheisten kanssa yhteen.

Lähteet

- Ahvenainen, A. & Hellsten, S. (2021). *”Kun apu ei tunnu avulta” – lastensuojelun asiakasvanhempien kokemuksia lastensuojelusta*. Kasvatus- ja perheneuvonta ry. https://suomenkasper.fi/wp-content/uploads/2022/03/kun-apu-ei-tunnu-avulta_kasper_ry_290322.pdf
- Alila, A., Gröhn, K., Keso, I. & Volk, R. (2011). *Sosiaalisen kestävyiden käsite ja mallintaminen*. Sosiaali- ja terveysministeriö. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-3154-1>
- Franssila, A., Hoivassilta, T. & Mäkinen, T. (2012). *Vanhempien näkemyksiä perheiden kanssa tehtävästä työstä lastensuojelulaitoksessa* [opinnäytetyö, Hämeen ammattikorkeakoulu]. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2012111415276>
- Eriksson, P., Nelimarkka, S., Paasivirta, A., Tiili, A. & Yliruka, L. (2021). *Koronan vaikutukset lastensuojeluun – osa 2*. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Haettu 6.5.2022 osoitteesta <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-644-2>
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. (2009). Tutki ja kirjoita. Tammi.
- Hoikkala, S. & Kivistö, J. (2014). *Syntymäperheiden ja läheisverkoston kanssa työskentely sijoituksen aikana – nuorten näkökulma*. Lastensuojelun keskusliitto. https://www.lskl.fi/wp-content/uploads/Nuorten_nakokulma.pdf
- Kanth, J. (2016). *”Mitä ne siellä laitoksessa häääävät?” Kyselytutkimus sijoitetun lapsen perheen kanssa työskentelystä lastensuojelulaitoksessa* [pro gradu -tutkielma, Tampereen yliopisto]. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:uta-201612132818>
- Kostamo, P., Airaksinen, T. & Vilkkä, H. (2022). *Kirjoita itsesi asiantuntijaksi: opas toiminnalliseen opinnäytetyöhön*. Art House oy.
- Lahtinen, P. & Särkiö H. (2016). *Lapsen läheissuhteiden vahvistaminen lastensuojelussa*. Pesäpuu ry.
- Lastensuojelulaki 417/2007. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417>
- Lastensuojelun keskusliitto. (2018). *YK:n sijaishuollon ohjeet*. https://www.lskl.fi/wp-content/uploads/sijaishuollon_ohjeet_final.pdf
- Lastensuojelun Keskusliitto. (n.d.-a). *Sanasto*. Haettu 4.5.2022 osoitteesta <https://www.lastensuojelu.info/sanasto/>
- Lastensuojelun Keskusliitto. (n.d.-b). *Lastensuojelun asiakkaana*. Haettu 13.5.2022 osoitteesta <https://www.lastensuojelu.info/lastensuojelu/lastensuojelun-asiakkaana/>
- Lastensuojelun keskusliitto. (n.d.-c). *Sijaishuolto*. Haettu 4.5.2022 osoitteesta <https://www.lastensuojelu.info/lastensuojelu/sijaishuolto/>

- Malja, M., Puustinen-Korhonen, A., Petrelius, P. & Eriksson, P. (2019). *Lastensuojelun laatusuositus*. Sosiaali- ja terveysministeriö. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-4067-3>
- Minilex. (n.d.-a). *Lastensuojelu*. haettu 4.5.2022 osoitteesta <https://www.minilex.fi/t/lastensuojelu>
- Minilex. (n.d.-b). *Mitä tarkoitetaan lastensuojelun sijaishuollolla*. Haettu 2.5.2022 osoitteesta <https://www.minilex.fi/a/mit%C3%A4-tarkoitetaan-lastensuojelun-sijaishuollolla>
- Muukkonen, T., Nevanen, S., Ohisalo, M. & Turunen, S. (2014). *Yksikin aikuinen riittää - nuoren sosiaalinen vahvistaminen ja Luotsi-toiminnassa*. *Nuorisotutkimus* 32(3), 17—32. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:ELE-1779992>
- Mäkkylä, N. (2019). *Läheispäivä lastensuojelulaitoksessa – Toimintamalli kehittämään työnteekijöiden ja lasten läheisten välistä yhteistyötä* [opinnäytetyö, Satakunnan ammattikorkeakoulu]. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2019093019410>
- Pitkänen, M. (2011). *Vastuun paikka! Vanhempien tukeminen lapsen huostaanotossa*. Socca -Pääkaupunkiseudun sosiaalialan osaamiskeskus. http://www.socca.fi/files/1404/Vastuun_paikka!_Vanhempien_tukeminen_lapsen_huostaanotossa.pdf
- Saastamoinen, K. (2018). *Lapsi sijaishuollossa. Yhteydenpidon rajoittaminen ja rajoitustoimenpiteet*. Edita Publishing Oy.
- Sampinen, J. (2020). *Vanhemmuus osana lapsen sijaishuoltoa* [opinnäytetyö, Satakunnan ammattikorkeakoulu]. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2020120125286>
- Taskinen, M. (2016). *Lapsen läheissuhteiden säätely sijaishuollossa* [pro gradu- tutkielma, Tampereen yliopisto]. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:uta-201610072390>
- TENK. (2021). *Hyvä tieteellinen käytäntö (HTK)*. Tutkimuseettinen neuvottelukunta. Haettu 29.11.2022 osoitteesta <https://tenk.fi/fi/tiedetilppi/hyva-tieteellinen-kaytanta-htk>
- THL. (n.d.-a). *Mitä on lastensuojelu?* Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Haettu 4.5.2022 osoitteesta <https://thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/mita-on-lastensuojelu>
- THL. (n.d.-b). *Sijaishuollon muodot*. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Haettu 4.5.2022 osoitteesta <https://thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/sijaishuolto/sijaishuollon-muodot>
- THL. (n.d.-c). *Lastensuojelulaitokset*. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Haettu 4.5.2022 osoitteesta <https://thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/sijaishuolto/sijaishuollon-muodot/lastensuojelulaitokset>
- THL. (n.d.-d). *Työskentely lapsen ja läheisten kanssa huostaanottovaiheessa*. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Haettu 1.9.2022 osoitteesta

<https://thl.fi/fi/web/lastensuojelukasikirja/tyoprosessi/huostaanotto/tyoskentely-lapsen-ja-laheisten-kanssa-huostaanottovaiheessa>

- THL. (2020). *Kodin ulkopuolelle sijoitetut 0–24-vuotiaat lapset ja nuoret, joiden sijoituspaikkana laitos, % kaikista kodin ulkopuolelle sijoitetuista lapsista ja nuorista -taulukko*. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Tilasto- ja indikaattoripankki Sotkanet.fi. Haettu 12.5.2022 osoitteesta <https://sotkanet.fi/sotkanet/fi/taulukko/?indicator=s06PAAA=®ion=s07MBAA=&year=sy5zBAA=&gender=t&abs=f&color=f&buildVersion=3.0-SNAPSHOT&buildTimestamp=202109301228>
- THL. (7.6.2021a). *Lastensuojelu 2020 -tilasto*. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Haettu 6.5.2022 osoitteesta <https://www.slideshare.net/THLfi/lastensuojelu-2020-tilasto>
- THL. (21.9.2021b). *Sosiaalisesti kestävä kehitys*. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Haettu 29.11.2022 osoitteesta <https://thl.fi/fi/web/hyvinvointi-ja-terveyserot/tavoitteet/sosiaalisesti-kestava-kehitys>
- THL. (7.6.2022). *Tilastot ja data. Lastensuojelu 2021*. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Haettu 6.5.2022 osoitteesta <https://thl.fi/fi/tilastot-ja-data/tilastot-aiheittain/lapset-nuoret-ja-perheet/lastensuojelu/lastensuojelu>
- Timonen-Kallio, E., Yliruka, L. & Närhi, P. (2017). *Lastensuojelun terapeuttisen laitospäivätoiminnan mallinnus*. Terveyden- ja hyvinvoinnin laitos. Työpäiväkirja 23/2017. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-302-866-1>
- Vanhanen, S. (2014). *Kuka auttaisi meidän perhettä? Sijoitetun lapsen ja hänen perheensä tukeminen ja jälleen yhdistäminen - kehittämishankkeen raportti*. SOS-Lapsikylä ry. https://www.sos-lapsikyla.fi/wp-content/uploads/2020/12/Kuka_auttaisi_meidan_perhetta.pdf
- Vilka H. (2021). *Tutki ja kehitä*. PS-kustannus.

Liite 1: Kutsukirje

HYVÄT VANHEMMAT JA LÄHEISET, TERVETULOA VIETTÄMÄÄN LÄHEISPÄIVÄÄ!

Vietämme toiminnallista syyspäivää **keskiviikkona 5.10.2022 klo 17.30** osasto Rinteen tiloissa sekä pihapiirissä.

Läheispäivän aikana on hauskaa tekemistä, hyvää ruokaa sekä rentoa yhdessä olemista lasten kanssa. Varauduthan sään mukaisin varustein.

Läheispäivän on suunnitellut sosionomiopiskelijat Eija Ahlqvist ja Suvi Aktas, yhdessä osasto Rinteen kanssa. Läheispäivä on opinnäytetyön tuotos, jonka tavoitteena on syventää sijaishuoltolaitoksen työntekijöiden sekä lasten läheisten välistä yhteistyötä.

Läheispäivän lopussa osallistujilta kerätään anonyymisti palautetta, jota käytetään opinnäytetyön tutkimustulosten analysointiin.

Toivomme, että pääsette paikalle viettämään yhteistä päivää kanssamme.

Ilmoitathan tulostasi kuitenkin 28.9.2022 mennessä osasto Rinteen ohjaajien puhelimeen.

Iloisin terveisin,

Eija Ahlqvist, Suvi Aktas, osasto Rinteen ohjaajat ja lapset

Liite 2: Kyselylomake

Ympyröi oletko: nuori, työntekijä vai läheinen?

1. Mitä ajattelit läheispäivästä ennen päivän alkua?

2. Millä tavalla käsityksesi läheisistä/työntekijöistä muuttui läheispäivän jälkeen?

3. Miten uskot läheispäivän vaikuttavan yhteistyöhön jatkossa?

4. Koitko läheispäivän tarpeelliseksi? Perustele vastauksesi.

5. Osallistuisitko läheispäivään uudelleen? Perustele vastauksesi.

6. Avoin palaute päivästä, anna risuja/ruusuja päivästä:

Liite 3: Aineistohallinta suunnitelma

Opinnäytetyön nimi: ”Ohjaajat ei vaikuta pahoilta” - Läheispäivä sijaishuollossa
Opinnäytetyön tekijä(t): Eija Ahlqvist & Suvi Juhala

AINEISTON HANKINNAN MENETELMÄT JA AINEISTON MUOTO

Aineisto kerätään lomakehaastattelua käyttäen lastensuojelulaitoksen lapsilta, heidän läheisiltään sekä lastensuojelulaitoksen työntekijöiltä.

Aineistonhankintamenetelmänä käytetään lomakehaastattelua, joka toteutetaan kuitenkin perinteisestä lomakehaastattelusta poikkeavalla tavalla.

Aineisto tulee olemaan tekstimuodossa aluksi Post it –lapuilla käsin kirjoitettuina, joista se kirjoitetaan sähköiseen muotoon. Jokainen läheispäivään osallistuva saa post-it lapun, johon kerätään mielipiteitä ja ajatuksia läheispäivästä. Seinälle kiinnitetään isoja papereita, joista jokainen sisältää yhden kysymyksen. Jokainen saa sen verran post-it lappuja, kun kysymyksiä on. Näin yhteen post-it lappuun tulee yksi vastaus, joka kiinnitetään sitten paperille, vastatun kysymyksen alle. Vastaukset ovat anonyymejä, mutta tunnistamme värien perusteella onko kyseessä lapsi, lapsen läheinen vai sijaishuollon työntekijä.

Opinnäytetyössämme ei kerätä henkilötietoja tai arkaluontoisia tietoja.

AINEISTOJEN SÄILYTYS OPINNÄYTETYÖPROSESSIN AIKANA

Sähköiseksi kirjoitettu aineisto säilytetään opinnäytetyöprosessin ajan opiskelijoiden henkilökohtaisilla P-asemilla. Lisäksi tietoa sekä aineistoa jaetaan Eijan ja Suvin kesken OneDriven kautta. Prosessin aikana aineistoa pääsee käsittelemään opinnäytetyön tekijät eli Eija Ahlqvist ja Suvi Juhala. Lisäksi aineistoa saattaa päästä prosessin aikana näkemään opinnäytetyötä ohjaava opettaja, Tuomas Tamminen.

AINEISTOJEN KÄSITTELY OPINNÄYTETYÖN VALMISTUTTUA

Läheispäivästä kerättyä aineistoa käytetään ainoastaan tässä opinnäytetyössä ja tutkimuksessa. Opinnäytetyön valmistumisen jälkeen aineisto tuhotaan 1 vuoden kuluttua opinnäytetyön hyväksymispäivästä. Siihen asti aineistoa säilytetään tutkimuseettisiä periaatteita noudattaen ja niin, että aineisto on vain opinnäytetyön toteuttaneiden opiskelijoiden saavutettavissa.